

BİRİNCİ ŞAHİS SEMPOZYUMU

Yönetmenin kendi sesini öne çıkartan birinci şahıs belgesellerinin sunumlar, tartışmalar ve film gösterimleri eşliğinde ele alınacağı Birinci Şahıs Sempozyumu docİstanbul tarafından 29-30-31 Mayıs tarihlerinde İstanbul Modern'de gerçekleştirilecek.

Tarihsel olarak baktığımızda belgeseller çoğunlukla 'tanrısal ses' anlatıcıları kullanılarak ve yönetmenin kendi sesi gizlenerek mesafeli ve nesnel olarak sunulmaya çalışılmışlardır. Birinci şahıs belgeselleri ise bu aldatıcı görünüşü yıkıp, yönetmenin kendi sesini (bazen sadece mecazi anlamda) ve/veya kendi kişisel bakış açısını öne çıkarmakta.

Bu yaklaşım deneysel filmler ve sanatçı filmleri ile ortaya çıkıp, 1970'ler ve 80'ler ile birlikte yavaş yavaş özellikle Kuzey Amerika ve İngiltere'de belgesel alanında da görülmeye başladı. 1990'lardan bu yana da, belki de *Benim Cici Silahım (Bowling for Columbine, 2002)* ve *Şişir Beni (Super Size Me, 2004)* gibi popüler belgesellerin ve aynı zamanda küçük video kameraların giderek yaygınlaşmasının da etkisiyle dünyaya yayıldı.

Birinci şahıs belgeseli yönetmenin kendi ailesini keşfetme serüveninden tutun da, bir konuyu incelenmesinde bakış açısının açıkça temsil edildiği bir filme kadar birçok şey olabilir. Şiirsel, soyut, komik, kişisel, politik, araştırmacı ve çok daha fazlası olabilir. Oldukça samimi ve içsel olabildiği gibi yönet-

menin görüşlerinin ve hatta bazen hayatının bile ortaya konduğu bu filmler, film yapma pratiğinde çitayı yükseltme potansiyeline sahiptirler. Bununla birlikte tabii ki görünürde hiçbir politik ve hatta sosyal mesele ile alakası olmayan, fazlasıyla özsevici ve benmerkezci olma potansiyeline de sahiptirler. Çoğunlukla karşılaştığımız ise, hassas ve zor konularla uğraşan, deneyimlenmiş ve bu yüzden yoğun bir şekilde duygulara hitap eden bir noktadan yapılmış, daha geniş yankılaşmaları olan bireysel hikâyeler.

docİstanbul tarafından Türkiye'de bu konuda ilk defa düzenlenen sempozyumun amacı dünyanın farklı bölgelerinden ve geleneklerinden yönetmenleri ve araştırmacıları bir araya getirerek, sunumlar, tartışmalar ve film gösterimleri eşliğinde birinci şahıs filmi üretimini çeşitli açılardan ele almaktır. Sempozyumda Arjantinli tanınmış belgeselci Andres Di Tella'nın sunumu ve iki filmi *La Televisión y yo (2002)* ve *Fotografias (2007)*; Lübnanlı sanatçı, küratör ve eleştirmen Rasha Salti'nin sunumu; Filistinli yönetmen Kamal Aljafari'nin filmi *Alsateh (The Roof, 2006)*, Berke Baş'ın *Nahide'nin Türküsü* adlı filminin galası; Türkiye'li yönetmen ve eleştirmenlerin de katılımıyla gerçekleşecek olan bir panel yer alacaktır.

Ayrıntılı bilgi için: info@docistanbul.org

DOCUMENTARİST'TE KUZAY RÜZGÂRLARI

Geçen yıl ilki gerçekleştirilen Documentarist – İstanbul Belgesel Günleri, bu sene çerçeve büyütüyor. 2-7 Haziran 2009 tarihleri arasında gerçekleşecek olan etkinlik film, salon ve konuk yönetmen sayısını arttırıyor. Geçen yıl 'Neden Demokrasi?' temasını gündemine alan Documentarist'in bu yılki temasını 'Bir arada yaşamak' (Co-existence), odak noktasını ise Finlandiya ve Kuzey ülkeleri oluşturuyor.

Programda, belgesel alanında harikalar yaratan Fin sinemasının en başarılı örneklerinden geniş bir seçki yer alıyor. Finlandiya seçkisi kapsamında yeni yapımların yanı sıra Fin

belgeselinin yakın tarihinden *Melankoli'nin Üç Odası (Melancholian 3 huonetta, 2004)* ve *Naisenkaari (Gracious Curves, 1997)* gibi klasikleşmiş yapıtlar da gösterilecek.

Geçen yıl Nick Fraser'ın verdiği sinema dersinin bir benzerini bu sene Finlandiya'nın ünlü belgesel yapımcısı Iikka Vehkalahti gerçekleştirecek. Fin devlet televizyonu YLE'nin belgesel bölümünün yöneticisi olan Vehkalahti, Pera Müzesi Sinema Salonu'nda gerçekleştireceği sinema dersinde çeşitli Afrika ülkeleri ile Hindistan'da yürüttüğü projelerle ilgili deneyimlerini aktara-

cak, filmlerden örnekler gösterecek. Vehkalahti danışmanlığında, YLE'nin dünyanın çeşitli ülkelerinde yapımına katkıda bulunduğu filmlerden bir seçki de Documentarist kapsamında seyirciyle buluşacak. Bu filmler arasında, son yılların en önemli belgesellerinden *Darwin'in Kabusu (Darwin's Nightmare, 2004)*, *Örnek Bir Fabrika (A Decent Factory, 2004)*, *Up the Yangtze (2007)*, *Unmistaken Child (2008)*, *Stranded: I've Come from a Plane That Crashed on the Mountains (2007)* gibi başyapıtlar yer alıyor.

Programdaki Finlandiya ve YLE seçkisine Hollanda, Norveç, Danimarka ve İsveç'ten de filmler eşlik edecek. Kuzey Avrupa sinemasının belgesel ürünlerine böylesine kapsamlı yer ayıran Documentarist 2009'da ayrıca Şili'den Rusya'ya, Hindistan'dan Fas'a pek çok ülkeden 50'e yakın yabancı, 15'e yakın da yerli belgesel seyirciyle buluşacak.

Ayrıntılı bilgi için: www.documentar-ist.org

LONDRA POSTASI

■ ALISA LEBOW

Londra'nın çılgın belgesel festivali sezonu bir kez daha gelip geçti ve ben yine Londra Uluslararası Belgesel Festivali (LIDF), İnsan Hakları İzleme Örgütü Film Festivali (HRWFF) ve Londra Lezbiyen ve Gay Film Festivali (LLGFF) arasında seçim yapmak zorunda kaldım. Geçen sene LIDF'i tercih etmiştim, bu yüzden bu sene kendimi tamamen HRWFF'e vermeye karar verdim. Savaş ve soykırım görüntüleri çok fazla geldiğinde LLGFF daima panzehirim olmuştur. Hakikaten de bu sene soykırımdan aşırı dozda aldım. Çok da söylenmek istemiyorum, tabii ki yumuşak sinema koltuklarının rahatlığında yalnızca tanık olduğum çok sayıda acı verici senaryodan herhangi birini gerçekten yaşasaydım kesinlikle çok daha fazla sarsılmış olurum. Ama ben de arka arkaya beş tane insan hakları filmine gitme hatasında bulundum ve sonunda, LLGFF'de bir zamanlar en sevdiğim kadın müzik grubu olan Raincoats belgeselinin gösterimi (*The Raincoats: Fairytales – A Work in Progress*, Yön.: Gina Birch) ve giriş ücretine dinlenen sürpriz bir konserden oluşan

cümbüşlü bir akşam sarsılmış ruhumu ancak iyileştirebildi.

Ancak HRWFF'deki filmlerin üçü gerçekten olağanüstüydü. İlki, *Pray the Devil Back to Hell* (Yön.: Gini Retiker ve Abigail Disney, 2008) Liberya'daki kadınların barış hareketini ve hareketin ülkedeki iç savaşın sona erdirilmesindeki merkezi rolünü konu alıyordu. Dünya basınının büyük ölçüde ihmal ettiği Liberya'daki çatışmalarla ilgili detayları öğrenmek zaten yeterince nadir rastlanan bir durum, ama nihayetinde Charles Taylor diktatörlüğünün düşmesiyle ve ülkeyi saran anlamsız şiddetin sona ermesiyle so-

nuçlanan barış protestolarını organize eden kadınları görmek gerçekten de aydınlatıcıydı.

İkinci ve belki de daha heyecan verici olan film ise, Amsterdam'daki IDFA 2008'de ve Sundance 2009'da birincilik ödülü kazanan

Burma VJ (Yön.: Anders Østergaard, 2008) idi. Filmin adı Rangoon'daki gece kulübü hayatından bahsedecekmiş izlenimini verse de, film, 2007'de Budist rahiplerin önderliğinde düzenlenen ve ülkedeki askeri yönetime meydan okuyan ayaklanmaları kaçak olarak görüntüleyen Burmalı amatör yeraltı video gazetecileri tarafından toplanan arşiv görüntü-

lerinden oluşuyor. Bu kapalı ülkeden görüntüleri çıkarabilmek ve tüm dünyada televizyon ekranlarına taşıyabilmek için tam anlamıyla hayatlarını tehlikeye atan bu aktivistlerin birey olarak aldıkları risk aşırı derecede fazla. Böyle bir cesaret karşısında insan tüm şüpheciliklerini yitiriyor, ancak tüm çabalarına rağmen gazetecilik en sonunda günü kurtarmaya yetmiyor ve ülkeyi insafsızca yöneten askeri cunta ayaklanmayı bastırmanın yolunu buluyor.

En sonunda beni en çok zorlayan üçüncü film ise Ruanda'daki soykırım hakkındaki *My Neighbour, My Killer* (Yön.: Anne Aghion, 2009) oldu. Aralarında en az cilalı olan film muhtemelen buydu, ancak en sert çarpanı da. Filmde, çocuklarını, eşlerini, sevgilerini, annelerini öldürdükten sonra toplumla "yeniden bütünleşmek" üzere evlerine dönen katilleri izleyen ve yorum yapan hayatta kalmış Tutsileri izliyoruz. Ruanda'da Gaçaça olarak adlandırılan ve kurbanlarla failerin şikayetlerini dile getirdikleri açık celselerden oluşan bir hakikat ve uzlaşma sistemi bulunuyor ve ortaya çıkan film, kabağan duyguları korkusuzca yakalayarak inanılmaz çarpıcı bir etki yaratıyor. Dürüst olmak gerekirse, hâlâ tam olarak iyileşemedim. (Çeviren: Lisyafefet)

Alisa Lebow Londra'daki Brunel Üniversitesi'nde belgesel kuramı, tarihi ve prodüksiyonu üzerine ders veren bir sinemacı ve akademisyen. Ayrıca docİstanbul Belgesel Araştırmaları Merkezi'nin kurucu üyelerinden.

BU AYKİ FESTİVALLER

DOK.FEST

Münih Uluslararası Belgesel Film Festivali

6-13 Mayıs 2009
/ www.dokfest-muenchen.de

DOXA - Vancouver Belgesel Film Festivali

22-31 Mayıs 2009
/ www.doxafestival.ca

Krakow Film Festivali

29 Mayıs - 4 Haziran 2009
/ www.kff.com.pl

AsterFest, Makedonya

28-31 Mayıs 2009
/ asterf.blogspot.com

Documenta Madrid

1-10 Mayıs 2008
/ www.documentamadrid.com

SON BAŞVURU TARİHİ YAKLAŞAN FESTİVALLER

IDFA - Amsterdam Uluslararası Belgesel Film Festivali

1 Mayıs 2009
/ www.idfa.nl/industry/Festival/film_entry

Docupolis, Barselona Uluslararası Belgesel Film Festivali

31 Mayıs 2009 / www.docupolis.org

CPH:DOX, Kopenhag Uluslararası Belgesel Film Festivali

1 Mayıs 2009 / www.cphdox.dk

Taormina Film Festivali, Sicilya

9 Mayıs 2009
/ www.taorminafilmfest.it

Milano Film Festivali

31 Mayıs 2009 / www.milanofilmfestival.it

Locarno Uluslararası Film Festivali

Haziran 2009 / www.pardo.ch

Toronto Uluslararası Film Festivali

5 Haziran 2009 / www.tiff09.ca

GÖSTERİMLER

OSMANLI BANKASI MÜZESİ

7 Mayıs 2009
Lilit'in Kızkardeşleri

14 Mayıs 2009
4857

21 Mayıs 2009
İnsanın Deli Dedigi

28 Mayıs 2009
Vadinin Üstündeki Köprü